

ספר

נאמר מינים

פרשת תולדות

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, וצ"מ ז"ל, והמה מדברי חז"ל צ"מ ד' פ"ז ע"א לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאצימלך נתעברה שרה כו', מה עשה הקצ"ה נר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל "אברהם הוליד את יצחק" כו' עכ"ל רש"י ז"ל, ולכאורה קשה להצין וכי צציל ליצני הדור יאמר הכתוב שפת יתר, ועוד וכי לא ידעו הליצני הדור "כי עלור עלר ה' צעד כל רחם לבית אצימלך", ועוד קשה הלשון מה עשה הקצ"ה נר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, דמשמע שעשה

הקצ"ה דבר חדש יצחק, מה שלא עשה לשאר אנשים, והלא שאר בני אדם ג"כ דומין לאציהן, כמו שמצואר פרק שני דעדיות משנה ט' האצ זוכה לצן, צנוי, צכה, וצעושר, וצחכמה וצשנים.

אמנם י"ל שהטמינו חז"ל דבר עמוק בדצריהם הקדושים, וכוונתם הי' על פנימיות נפשו ונשמתו של יצחק אצינו ע"ה, דהנה צפרשת וירא צפסוק "וה' פקד את שרה", פירש"י ז"ל, והוא צצ"ק ד' צ"צ ע"א כל המצקש רחמים על חצרו, והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחלה שנאמר ויתפלל וגו', וסמוך

^א ב"מ פ"ז. ותאמר מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה (בראשית כא, ז) כמה בנים הניקה שרה אמר רבי לוי אותו היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה היו כל אומות העולם מרננים ואומרים ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בנינו הוא ולא עוד אלא שעושין משתה גדול להעמיד דבריהם יגמה עשה אברהם אבינו הלך וזימן כל גדולי הדור ושרה אמנו זימנה את נשותיהם וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה ומניקתה לא הביאה ונעשה נס בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשני מעיינות והניקה את כולן ועדיין היו מרננים ואומרים אם שרה הבת תשעים שנה תלד אברהם בן מאה שנה יוליד מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם פתחו כולם ואמרו (בראשית כה, יט) אברהם הוליד את יצחק:

מדרש תנחומא תולדות בא וראה כח השלום, שבשעה שנטלטלה שרה מיד פרעה ליד אבימלך ונתעברה ביצחק, היו אמות העולם אומרים: הלבן מאה שנה יולד, אלא היא מעברת מאבימלך או מפרעה, והיתה חשד בלבן של אברהם על אלו הדברים. מה עשה הקדוש ברוך הוא, אמר למלאך הממנה על יצירת הולד, עשה כל איקונין שלו כדמות אביו, כדי שיעידו הכל שהוא בנו של אברהם. מנין, ממה שקראו בענין אלה תולדות יצחק בן אברהם. ממשמע שהוא אומר, יצחק בן אברהם, איני יודע שאברהם הוליד את יצחק. ומה תלמוד לומר, אברהם הוליד את יצחק. שכל הרואה אברהם, היה אומר בודאי שאברהם הוליד את יצחק. ממה שהיה קלסתר פניהן דומין זה לזה. לכך נאמר: אברהם הוליד את יצחק:

^ב ב"ק צ"ב. א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה א"ל דכתיב (איוב מב, י) וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו טזאמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (בראשית כ, יז) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'] וכתוב (בראשית כא, א) וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם אל אבימלך:

לוי "וה' פקד את שרה", שנפקדה קודם שריפא את אבימלך עכ"ל, והליצני הדור היו יודעים את האמת שיצחק בן אברהם, אכן היו אומרים שאברהם לא נפקד צנו יצחק מחמת זכותו, וכאשר הצטיח לו הקב"ה צפרשת לך לך, "אבל שרה אשתך יולדת לך בן, וקראת את שמו יצחק" וגו', "ואת בריתי אקים את יצחק", אכן היו אומרים בשביל שהתפלל אברהם עבור אבימלך, והמתפלל צעד חזרו הוא נענה תחלה, בשביל זאת נענה אברהם, ונפקדה שרה אשתו, א"כ לא הי' נשמתו של יצחק נאלל מנשמתו של אברהם, להיות נקרא צפנימיות נשמתו יצחק בן אברהם, הגם שיודעים כולם שיצחק בן אברהם, וזאת הי' כוונתם שהיו אומרים מאבימלך נתעברה שרה, ע"י אבימלך, מחמת שהי' אברהם מתפלל עליו, נענה אברהם תחלה, ולכן נתעברה שרה.

מה עשה הקב"ה נר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, פי' כי לפי המצואר צפריים הקדושים, כי צחי'

נשמתו של יצחק הי' מצחי' אחרת משל אברהם, כי מדת אברהם הוא צחי' חסד, חסד לאברהם, ויצחק צחי' גבורה, פחד יצחק, ופנימיות נשמתו של יצחק היתה אחרת מצחי' נשמת אברהם, אע"פ שנאללת מנשמת אברהם, והוכרת הקב"ה לצייר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, וקלסתר פנים הי' פנימיות נשמתו של יצחק הי' נר הקב"ה שיהא דומה לאברהם, כמו שפירש"י ז"ל צפרשת ויאל על "ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה", פירש"י תואר הוא לורת הפרלוף כו', מראה הוא זיו קלסתר, פי' שיופי פנימיות נשמתה של רחל אמנו היתה נראת על הפנים, וכמו שפירשו הספרים הקדושים על "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה", כי מי שהוא לדיק שומר הצרית, מאיר אור הצרית צפניו, ויופיו נראה, ורמו לדבר צמגילת אסתר אלל ושתי נאמר (אסתר א' י"א) רק "כי טובת מראה היא", ואלל אסתר נאמר (שם ב' ז') "והנערה יפת תואר וטובת מראה", כי גם באסתר

היתה יופי פנימיות נשמתה נראית על פניו, וכן פירש"י ז"ל צצ"מ ד' פ"ד ע"א (ד"ה שופרי) על שופרי דר' יוחנן כו' וז"ל זיהרורי תוארו, וקרן פניו, ור' יוחנן אמר שם אנא מורעא דיוסף קאתינא, פי' כי הי' לדיק שומר הצרית, וזוהר פנימיות נשמתו הי' נראה בפניו, ועמ"ש צפרשת צראשית אות ג', וכן כאן מאחר שר הקצ"ה פנימיות נשמתו של יצחק דומה לאברהם, הגם שהי' יצחק מבחי' אחרת משל אברהם, עי"כ העידו הכל ש"אברהם הוליד את יצחק", פי' שצע"כ הוכרחו הכל להודות ולהעיד שנשמת יצחק צא לעוה"ז, הי' הכל מחמת שהקצ"ה הצטיח לאברהם, "אבל שרה אשתך יולדת לך בן, וקראת את שמו יצחק",

והנשמה של יצחק היתה ג"כ נאלצת מנשמתו של אברהם, ו"אברהם הוליד את יצחק". ומה שלמדו חז"ל המתפלל צעד חצרו נענה תחלה, כשהוא צריך לאותו דבר מאברהם, הוא רק מחמת שראינו שהמקצב הסיבות גרם שיתפלל אברהם על אבימלך, ואברהם נענה תחלה, נלמד מזה לאדם אחר, אבל עיקר לידת פנימיות של יצחק הי' לצד מחמת ש"אברהם הוליד את יצחק", וצא מעצם נשמתו, נשמות של ג' אבות הקדושים, וכבר כתבתי מה ששמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר זל"ה זי"ע ועכ"ל ש"עומק הדין הוא חסד, וג' פעמים חסד הוא גבורה, וזה "יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק", והוא רחום יכפר.

(ב) ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם אברהם הוליד את יצחק, כפל לשון, רש"י ז"ל פי" ע"י שכתב הכתוב "יצחק בן אברהם", הוזק לומר "אברהם הוליד את יצחק" כו', שהרי עדות יש אברהם הוליד את יצחק, והאז"ע פי" הוליד גדל ורצה את יצחק, כמו "יולדו על צרכי יוסף", ועיין ברמב"ן ז"ל - וי"ל עוד דאי' בספרים הקדושים דיראה ואהבה מדובקים ומחוזרים זה לזה, כמו שאי' בתדצ"ה שמתתי מתוך יראתי, יראתי מתוך שמחתי, דע"י אהבה צאים ליראה, וע"י יראה צאים

לאהבה, ויצחק הוא צחי' יראה פחד יצחק, ואברהם אהבה, "אברהם אהבי", וזה שאמר הכתוב "יצחק בן אברהם", דיראה צאה מן אהבה, "אברהם הוליד את יצחק", דאהבה מוליד יראה, וזה יראה מעולה, שצאה ע"י אהבה, וכבר הצאתי צסם כ"ק מרן אדמו"ר זל"ה זי"ע ועכ"ל דעומק הדין הוא חסד, שהרי ג' פעמים חסד צגימט' גבורה, וזה "יצחק בן אברהם", דהדין צא מן חסד, "אברהם הוליד את יצחק", שעומק הדין הוא חסד.

² בראשית כ"ה י"ט ד"ה ואלה: אחר שהזכיר תולדות ישמעאל שב להזכיר תולדות יצחק שהם עשו ויעקב. וי"א כי טעם הוליד את יצחק. שהיה דומה לאביו. וכל רואיו יעידו כי אברהם הולידו. וי"א כי טעם הוליד גדל ורבה כמו יולדו על ברכי יוסף. והעד שאמר וישלחם מעל יצחק בנו:

¹ שם ד"ה אברהם הוליד את יצחק בא"ד והנכון בעיני כי חזר עתה והחל באב היחס כמנהג הכתוב לחזור באנשי המעלה אל ראש היחס וכן בדברי הימים (א א יז יח) כתוב בני שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם וארפכשד ילד את שלח וכאשר השלים חזר ואמר (שם כד) שם ארפכשד שלח עד אברם הוא אברהם וכן ביחוס בנימין חזר למפרע והחל ונר הוליד את קיש וקיש הוליד את שאול (שם ח לג ט לט) אף כאן אברהם הוליד את יצחק ויצחק הוליד את יעקב כאשר יזכיר וחזר לספר זה בעבור שאמר (בראשית רבה ס"ב:א) ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם שאם אמר גם כן ואלה תולדות יצחק בן אברהם בלבד הנה השווה שניהם ביחוס ובמעלה ואף כי הקדים הבכור ועוד שהיה ראוי שיתחיל באברהם ויאמר "אלה תולדות אברהם" אבל לא רצה לעשות כן שלא ימנה ישמעאל ובני קטורה ולכך חזר והשלים אברהם הוליד את יצחק לומר כי הוא לבדו תולדותיו וכאלו לא הוליד אחר יחשב כמו שנאמר לו (בראשית כ"א:י"ב) כי ביצחק יקרא לך זרע ולכך אמר למעלה (כה יב) גם כן אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם לכבוד יצחק לומר שאין אלו תולדות היחס לאברהם רק הם בני האמה וכמו שאמר (בראשית כ"א:י"ג) וגם את בן האמה לגוי אשימנו:

¹ תנ"ד א רבה ג' עוד אמר דוד המלך ע"ה אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי ואהבתי עלתה על כלם לפיכך כרת לי הקב"ה ברית שאני אהיה בקי במקרא ובמשנה בהלכות ובאגדות שנאמר כי לא כן ביתי עם אל ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמורה כי כל ישעי וכל חפץ כי לא יצמיח (שמואל ב כג):

ויש לפרש דברי רש"י ז"ל שפ"י חלה תולדות יצחק בן אברהם, יעקב ועשו האמורים צפרשה, ולכאורה מה רצה רש"י ז"ל בזה, וי"ל דהנה לכאורה קשה להבין מדוע אהב יצחק את עשו, "כי ליד צפיו", הלל הי' נביא, ולא הי' יודע כי יעקב לדיק ועשו רשע, אכן י"ל כי יצחק אבינו ע"ה הי' יודע בנבואה "ויעתר לו ה'", לו ולא לה, והבין שהזרע אשר יולד לו יהא מתכונתו, ומעמם מדותיו של זרע קדש, כמו ששמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר זל"ה זי"ע ועכ"ל כי הבן הוא מתעלמות לב של אביו ע"כ, ועיקר הזרע הוא הזכור, ראשית אונני, וכשה"כ "אף אני זכור אתנהו", וזה שאמר הכתוב "ואלה תולדות יצחק", מלד עמם הלידה, היו גזע טוב שאין למעלה הימנו, וגם מלד חינוך הטוב היו ג"כ טוב מלד, כי "אברהם הוליד את יצחק", לפי פי' האצ"ע שגדל ורצה את יצחק שחנכו ולמדו לילך בדרך ה', והוליד את יעקב ועשו, ועשו הוליד ראשון,

לכן הי' נראה ליצחק, כי עשו הי' עיקר הזרע שלו המעולה והמזורז, וחשב שעל עשו אמר הקצ"ה "כי ביצחק יקרא לך זרע".

ואי' לעולם יהא אדם ירא שמים צפתר וצגלוי, ושניהם נצרכים, והתוה"ק אסרה לאכול מעלה הגרה בלא מפריסי פרסה, ומפריסי פרסה בלא מעלה גרה, כי נצטרך לשניהם, סימן פנימי, וסימן חיצוני, ועשו הרשע נמשל לחזיר שפושט לומר שהוא טהור, כמו שפירש"י ז"ל (בראשית כ"ו ל"ד ד"ה בן ארבעים שנה) על פסוק "ויהי עשו בן ארבעים שנה", וגם ליד צפיו, אמר אבא, האיק מעשרים את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במלאות, וזה שנאמר על עשו "איש שדה", פי' הי' פתוח כמו שדה בלא גדר, ובלא מכסה, ובלא פנימיות, וכמו שראיתי בשם הר"ר בונים זל"ה זי"ע שעשו הי' נראה שהולך בצגד לבן, וסעד שלש סעודות כמו אדם גדול, וצחינויות הי' נראה כאיש לדיק, אבל יעקב איש תם יושב

אהלים, צמכסה על פנימיות שלו, וחשב יצחק מאחר שהוא הזכור, וחינוניות שלו נראה יותר טוב, נדמה לו שעשו הוא עיקר התולדות יצחק. וזה שפירש"י ז"ל יעקב ועשו האמורים צפרשה, שנתן טעם לדבר, אשר צשציל שראה שגם עשו הוא זרע קדש של "יצחק בן אברהם", ומאחר ש"אברהם הוליד את יצחק", וגדלו וחנכו ולמדו, וגם ראה צנצואה "ויעתר לו ה'", לו ולא לה, ועשו הוא הזכור, חשב שהוא עיקר הזרע, ומשו"ה רצה ג"כ לצרכו, אצל "רצקה אזהבת את יעקב", והיא ידעה כי יעקב נדיק ועשו רשע, כמו

שמבואר צמד"ר' (ברא"ר ס"ה ט"ז) "עלי קללתך בני", עלי לומר לאביך יעקב נדיק ועשו רשע, והיא ידעה כי עיקר זרע המצורף, זרע צרך ה', הוא יעקב ולא עשו, "ויעתר לו ה'", ולא לה, על יעקב נאמר, כי הוא עיקר "תולדות יצחק בן אברהם", ועליו נאמר "אברהם הוליד את יצחק", לפיכך נתנה נפשה על הדבר שיקבל יעקב את הזכרות, כי אחר שקנה יעקב את הזכורה, הרי הוא הזכור, ומגיע לו הזכרות ע"פ הדין, ומאת ה' היתה זאת, כמו שאי צספרים הקדושים שיקבל את הזכרות בלא נגיעה כלל, ולצסוף הודה יצחק, ואמר "גם צרוך יהי'".

¹ ברא"ר ס"ה ט"ו ותאמר לו אמו עלי קללתך בני, (בראשית כז, יג): רבי אבא בר כהנא אמר אדם שחטא לא אמו נתקללה, שנאמר (בראשית ג, יז): ארורה האדמה בעבורך, אף אתה עלי קללתך בני. אמר רבי יצחק עלי לכנס ולומר לאביך יעקב צדיק ועשו רשע. (בראשית כז, יד): וילך ויקח ויבא לאמו, אנוס וכפוף ובוכה:

ג) ויהי רעב בארץ, וילך יצחק וגו', גררה, וירא אליו ה' ויאמר לו אל תרד מצרימה, וגו', ופירש"י ז"ל שהי' צדעתו לרדת למצרים, כמו שירד אציו צימי הרעב, א"ל אל תרד מצרימה, שאתה עולה תמימה, ואין חוץ לארץ כדאי לך עכ"ל, ולכאורה הא אדרבה י"ל מדהלך מיד לגרר ולא למצרים כמו שעשה אציו, שנאמר (בראשית י"ב י') "ויהי רעב בארץ, וירד אצרו מצרימה" וגו', ויצחק לא ירד מיד למצרים, אלא לגרר, משמע שלא הי' צדעתו לרדת למצרים.

אכן י"ל זכוונת רש"י ז"ל שיצחק חשב שתי מחשבות, דמתחלה כשהי' עוד צבאר שבע, הי' צדעתו לירד מצרימה, הגם שהי' יודע שהוא עולה תמימה, אבל מאחר שגלות מצרים מתחיל מלידת יצחק, ומעשה אצות סימן לבנים, טוב יהא שירד למצרים, ויכבוש דרך עבור בניו שיוכלו לחזק

שם מעמד בלתי לטמוע צין המצרים צימי הגלות, כמו שעשה צרדת למצרים מטעם זה, כמו שמצואר צרמב"ן ז"ל וצקפריס הקדושים, וחזר מדעה זו, צעת שהי' כזר צגרה, מחמת שהוא עולה תמימה, ואין חוץ לארץ כדאי לו, ואדרבה חשב צזכות של עקידה צעצמו אשר הוא נתעלה לעולה תמימה, יוכל לעמוד צשציל צניו, שיוכלו להחזיק מעמד, גם צגלות מצרים ערות הארץ, וכמו שאנו אומרים היום צימי גלותינו, ועקדת יצחק לזרעו צרחמים תזכור.

ובא אליו ציווי של השי"ת "אל תרד מצרימה", כמו שחשבת מתחלה, ורק תעשה כמו שגמרת צדעתך שלא לירד מצרימה, ותעשה החלטה זאת צשציל מצות השי"ת, וזכות המלוה הזאת שלא לירד מצרימה, צשציל שהוא עולה תמימה מתחלה ועד סוף, ואינו

¹ בראשית י"ב ו' ד"ה ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם: אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב והוא ענין גדול הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת וכולם באים ללמד על העתיד כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו:

נפסל ציונא, תעמוד לבניו בעת גלותם למצרים, וכמו שמצואר צפ"א^ח צסס הרי"מ זל"ה זי"ע ועכ"א כי הגם שנדב ואציהוא כוונו בעת שהקטירו הקטורת דברים גדולים עד השורש, אבל הי' חסר להם המנוה של הקצ"ה יעיי"ש, לזאת בא אליו הציווי של ההקצ"ה אל תרד מצרימה, ויקיים שלא לירד מצרימה מחמת מלכות הקצ"ה וזכות המנוה יעמוד לבניו, ועיי"כ יתעורר אללם זכות העקדה צימי גלותם בארץ מצרים.

ובזה יש לפרש דברי המד"ר^ט פרשה ס"ח פסקא ה' א"ר הושעיא כבר כתיב "וישמע אל אציו ואל אמו", ומה ת"ל "וינא יעקב מצאר שבע",

אלא אמר, אצא בשעה שציקש לצאת לחוץ לארץ, מהיכן הורשה, לא מצאר שבע כו', והמפרשים עמדו ע"ז, אחד, הלא כאן הי' כבר בגרר, ולא צבאר שבע, צ', הלשון הורשה, משמע שניתן לו רשות לצאת, והלא הקצ"ה אמר לו "אל תרד מצרימה", ולא הורשה לו לצאת, ועיינ צמת"כ^י שם, אכן לפמ"ש י"ל דבעת שהי' יצחק אצינו ע"ה צבאר שבע, הורשה לו לצאת, אבל לא בתורת ציווי, רק אם ירצה, כמו שהי' בדעתו מתחלה לרדת מצרימה לכבוש דרך עבור בניו כנ"ל, ומשו"ה הלך לגרר וכשהי' כבר בגרר אמר לו הקצ"ה בתורת ציווי "אל תרד מצרימה", מחמת שהווא עולה תמימה, וכנ"ל.

^ח שפ"א שמיני תרל"ו: בשם אמו"ז ז"ל ע"פ אשר לא צוה אותם. ללמוד כי העיקר כח כל מעשה האדם מצד ציווי ה'. כי כל שכל אדם בטל לכח זה. והנה נדב ואביהוא היו צדיקים גדולים ועשו לשם שמים רק שהי' חסר הציווי. ויש ללמוד קו"ח מדה טובה מרובה א"כ מי שעושה רצון הבורא אף שאינו יודע טעם הדבר לעשותו בכוונה רצוי'. הרי זה הכח מצד פקודת ה'. כמאמר אשר קדשנו במצותיו וצונו. כח ציווי זו חשוב מן הכל. וי"ל מ"ש שתויי יין נכנסו כי השגת הטעמים נק' יין יינה של תורה. אעפ"כ צריך להיות רק בפקודת המלך. ולאשר השגתם גבר להם לעשות גם אשר לא צוה ה' נק' שתויי יין נכנסו. ועפ"ז נפרש טובים דודיק מיינ. כלומר התדבקות והתקרבות ה' אשר קרבנו אליו טובים מכל השגת שכל האדם:

^ט ברא"ר ס"ח ה' אמר רבי הושעיא כבר כתיב (בראשית כח, ז): וישמע אל אביו ואל אמו, ומה תלמוד לומר (בראשית כח, י): ויצא יעקב מבאר שבע, אלא אמר, אבא בשעה שבקש לצאת לחוץ לארץ מהיכן הורשה, לא מבאר שבע, אף אני הריני הולך לבאר שבע, אם נותן לי רשות הרי אני יוצא ואם לאו איני יוצא, לפיכך צריך הכתוב לומר: ויצא יעקב מבאר שבע:

^י שם ד"ה הורשה: ניטל ממנו הרשות כד"א ודשנו שפירושו הסרת הדשן וכן רבים שהרי בבאר שבע ניטל ממנו הרשות שנאמר שכון בארץ גור בארץ הזאת ונאמר להלן ויעל מבאר שבע וכן מצאתי פירושו באב"א:

והרמז דזכות העקדה עמדה להם
 לישראל בגלות מצרימה שלא לטמוע
 בין המצרים צמדרש רצה (ברא"ר פ"ז ה')
 צפרשת ויש צ צפסוק "וימאן" וגו',
 "הן אדוני" וגו', אמר לה, למוד
 הוא הקצ"ה להיות צוחר מאהובי
 בית אבא לעולה, אשמע לך ושמא
 אצחר לעולה, ואפסל מן הקרבן, הרי

דזכות העקדה עמדה לו ליוסף
 הצדיק, ומצוחר צדצרי חז"ל^א (ויק"ר ל"ב ה')
 דזכות יוסף נגדרו ישראל מן
 העריות צמצרים, והכל צא דזכות
 עקדה, וכן יעזור לנו השי"ת היום
 צימים האלו, ועקדת יצחק לזרעו
 צרחמים יזכור, וינילנו מכל רע.

^א ויק"ר ל"ב ה' דבר אחר, אמר רבי פנחס בשם רבי חי אבא בר אבא גן נעול, על ידי שגדרו ישראל במצרים
 עצמן מן הערוה, נגאלו ממצרים, מתוך כך (שיר השירים ד, יג): שלחך, שלוחך, כמה דאת אמר (שמות יג,
 יז): ויהי בשלח פרעה, רבי הונא בשם רבי חי אבא בר אבא אמר שרה אמנו ירדה למצרים וגדרה עצמה מן
 הערוה, ונגדרו כל הנשים בזכותה. יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה, ונגדרו ישראל בזכותו. אמר רבי
 חי אבא כדאי היה גדר ערוה בעצמו שנגאלו ישראל על ידו:

ד) וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארס אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה, אס יעקב ועשו, ופירש"י ז"ל איני יודע מה מלמדינו עכ"ל- וי"ל כוונתו דהנה הצנים הללו יעקב ועשו, שהי' יעקב לדיק ועשו רשע, הי' יכול לעלות על הדעת דע"י תכונת לדקות יצחק נולד יעקב הלדיק, מחמת שהי' יצחק לדיק בן לדיק, וע"י תכונת רבקה שהיתה לדקת בת רשע נולד עשו, ועוד כי רוב צנים דומים לאחי האס, ואחי רבקה הי' לבן הארמי הטמא והמגואל, וזא הכתוב לומר, אחר שהזכיר "לבן בן בתואל הארמי", להשמיענו דרבקה היתה "אס יעקב ועשו", להורות כי תכונת רבקה הלדקת היתה טובה מאד צחמת מאד עצמה, ודומות לשושנה צין החוחים, כמ"ש צמדרש"ג לעיל (ס"ג ד) על פסוק "ויהי יצחק וגו' את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארס, אחות לבן הארמי" וגו', ומהותה של רבקה ותעלומת לבה היתה כשרה וזכה, צלי משהו זוהמת

רע, ולא התערב בתוכנה כלום, אפילו כחוט השערה ממעשה משפחתה, ומה שהולידה את עשו הרשע אינה מחמת תכונת נפשה, כי נפשה היתה טוב גמור, רק כי בן גזר הצורא ית"ש. וזאת מלמדינו הפסוק "אס יעקב ועשו", להורות כי כמו שהיתה אס יעקב הלדיק מחמת תכונת נפשה הטובה, כך היתה אס עשו, ומה שהי' עשו רשע, לא הי' מחמת רבקה אמו הלדקת כנ"ל, וזא רש"י ז"ל לומר איני יודע מה מלמדנו כי צלתי הפסוק הזה ג"כ אנו יודעים זאת מהפסוק תחלת הפרשה כנ"ל שהיתה דומות לשושנה צין החוחים, ואדרבה מזה שרבקה אהבת את יעקב, וציאר המדרש (שם י"א), כל שהיתה שומעת את קולו, היתה מוספת אהבה עליו, מזה נראה שתכונת נפשה, ולדקת לבה, היתה נמשכת רק אחר לדקות יעקב, וזה שמתמה רש"י שאיני יודע מה מלמדינו פסוק זה.

^ב ברא"ר ס"ג ד' ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' (בראשית כה, כ), אמר רבי יצחק אם ללמד שהיא מארם נהרים והלוא כבר נאמר: מפדן ארס, מה תלמוד לומר ארמי, בת בתואל הארמי, מה תלמוד לומר אחות לבן הארמי, אלא בא ללמדך אביה רמאי ואחיה רמאי ואף אנשי מקומה בן, והצדקת הזו שהיא יוצאה מביניהם למה היא דומה, לשושנה בין החוחים: